

انجمن اقتصاددانان ایران

بخش خصوصی توانمند و جذب سرمایه

دکتر زنون: مشکل اصلی ایران در جذب سرمایه گذاری خارجی، نحوه سیاست گذاری و قوانین و مقررات متناقض است؛ وگرنه ایران از لحاظ پتانسیل های جذب سرمایه، شرایط بسیار مساعدی دارد.

اختلال در تراز پرداخت های خارجی و از میدان به در کردن شرکت های داخلی، اثرات منفی بر توسعه صنعتی و امنیت ملی کشورهای میزبان می گذارند و از سوی دیگر، این شرکت ها با کمک به پرکردن شکاف بین پس انداز و سرمایه گذاری، ایجاد اشتغال، انتقال تکنولوژی، توسعه صادرات و انتقال و آموزش مهارت های جدید، می توانند توسعه اقتصادی کشور میزبان را تسریع بخشند. به همین دلیل، امروزه کشورها برای جذب بیشتر سرمایه گذاری مستقیم خارجی با هم رقابت می کنند.

این استاد اقتصاد در خصوص تغییرات ایجاد شده در رفتار کشورهای میزبان طی دهه های اخیر در برخورد با مقوله جذب سرمایه گذاری خارجی، یادآور شد: در گذشته کشورهای میزبان تلاش می کردند از طریق اعمال محدودیت های وارداتی برای شرکت های چندملیتی و الزام آنها به سرمایه گذاری مشترک با سرمایه گذاران داخلی، اثرات مثبت ورود سرمایه گذاری خارجی را افزایش دهند. اما هم اکنون انجام چنین اقداماتی، به دلیل مقررات WTO، ممنوع است. به همین دلیل، امروزه کشورهای میزبان به جای اینکه موانع و ترمزهایی را به شکل گذشته در مسیر سرمایه گذاری خارجی ایجاد کنند، سعی دارند زمینه های همکاری شرکت های داخلی و خارجی را فراهم کنند. تجربه چین، تایوان، مالزی، سنگاپور و ایرلند در این زمینه می تواند برای دیگر کشورها از جمله ایران، آموزنده باشد.

دکتر زنون در مورد عملکرد کشورمان در زمینه جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، گفت: ایران جزو کشورهای بسیار ضعیف در زمینه جذب سرمایه گذاری خارجی محسوب می شود. در همین زمینه آنگناد (UNCTAD) برای تعیین میزان جذب سرمایه گذاری خارجی کشورها، شاخص هایی نظیر شاخص پتانسیل جذب را تعریف کرده است. در این شاخص ۱۲ متغیر نظیر تولید سرانه، نرخ رشد اقتصادی، سهم صادرات در تولید، تعداد خطوط تلفن ثابت و همراه دایر به ازای هر هزار نفر، مصرف انرژی سرانه، سهم R & D در تولید، میزان ریسک و سهم کشور از صادرات کل مواد اولیه جهان در نظر گرفته شده است که به نسبت برخورداری کشورها از هر کدام از این شاخص ها، جایگاه آنها در میان سایر کشورها مشخص می شود.

این عضو انجمن اقتصاددانان خاورمیانه در خصوص جایگاه ایران در جهان از لحاظ دو شاخص میزان جذب سرمایه گذاری خارجی و پتانسیل های جذب، گفت: رتبه ایران در سال ۲۰۰۲ از لحاظ شاخص میزان جذب ۱۳۲ و از لحاظ شاخص برخورداری از پتانسیل های جذب ۵۹ بوده است. این بدان معنی است که مشکل اصلی کشور ما، در سیاست گذاری است. لذا

جلسه خرداد ماه انجمن اقتصاددانان ایران به فاصله کمتر از یک هفته پس از انتخابات هیأت ریسه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران برگزار شد. در این جلسه دکتر بهروز هادی زنون، استاد دانشگاه و کارشناس ارشد مسایل اقتصادی، با عنوان "مسایل و مشکلات سرمایه گذاری خارجی در ایران" به سخنرانی پرداخت. دکتر زنون در بخش اول سخنان خود با اشاره به جهانی شدن معادلاتی که پیرامون مفهوم جهانی شدن متداول است، برقراری ارتباط درست و منطقی با این واقعیت را یکی از معضلات ایران در زمینه سرمایه گذاری مستقیم خارجی دانست و افزود: تحول در تکنولوژی ارتباطات، پردازش اطلاعات، تولید انعطاف پذیر و ظهور تکنولوژی های جدید، بنیان علمی و فنی جهانی شدن هستند.

وی عامل پیش برنده جهانی شدن را شرکت های چند ملیتی یا فراملیتی دانست و تصریح کرد: در کنار شرکت های چند ملیتی، دولت های محلی نقش تسهیل کننده در فرآیند جهانی شدن دارند. زنون ایدئولوژی مسلط فرآیند جهانی شدن را لیبرالیسم جدید سیاسی و اقتصادی دانست و گفت: شکل حکومت مطلوب جهان سرمایه داری معاصر، "دموکراسی پارلمانی" است.

این استاد دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی با تأکید بر اهمیت و نقش قوانین و مقررات داخلی و محلی در جذب سرمایه گذاری خارجی، یادآور شد: طی سال ۲۰۰۵ در کشورهای مختلف جهان، ۲۲۵ مورد تغییر قوانین اقتصادی انجام گردید که ۱۸۴ مورد آن به نفع آزادسازی جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی بوده است. به گفته وی، میزان سرمایه گذاری خارجی شرکت های چند ملیتی در سراسر جهان از ۵۹ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۲ به ۹۱۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵ افزایش یافته است. به موازات، دارایی شرکت های چند ملیتی در کشورهای مختلف جهان در سال ۲۰۰۵ به ۴۵ هزار و ۵۶۴ میلیارد دلار بالغ شده و اشتغال ایجاد شده توسط شعب خارجی این شرکت ها از ۱۹/۵ میلیون نفر در سال ۱۹۸۲ به ۶۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۵ رسیده است. در همین مدت همچنین صدور انواع کالا و خدمات توسط شرکت های چند ملیتی از دو هزار و ۲۲۷ میلیارد دلار به ۱۲ هزار و ۶۴۱ میلیارد دلار افزایش یافته است که نشانگر رشد روزافزون تولید و سرمایه گذاری در مقیاس جهانی و نقش شرکت های چند ملیتی در این زمینه است.

دکتر زنون در ادامه افزود: شرکت های فراملیتی از یک سو از طریق رفتارهایی مانند فرار مالیاتی، رفتارهای انحصاری، فعالیت های آلوده ساز محیط زیست، ایجاد

با تغییر قوانین و مقررات بخش های اقتصادی و قوانین سرمایه گذاری، این امیدواری وجود دارد که با وجود پتانسیل های بالا بتوانیم سرمایه خارجی قابل توجهی را در مدت کوتاه تری جذب کنیم. وی در توضیح پتانسیل های جذب سرمایه گذاری ایران به منابع طبیعی گوناگون و غنی نظیر نفت و گاز، نیروی کار ماهر و تحصیل کرده فراوان، وجود زیرساخت های تقریباً قابل قبول انواع سوخت ارزان اشاره کرد و افزود: متأسفانه در قانون اساسی ایران، نظام اقتصادی به گونه ای تعریف شده که غلبه با اقتصاد دولتی است. در عین حال، نظام اقتصادی به نوعی تعریف شده که در آن بدبینی به نظام جهانی و تضاد با آن، همه جا موج می زند. در ضمن، اگرچه نظام اقتصادی کشور مبتنی بر عدالت تدوین شده است، اما درک خاصی از عدالت وجود دارد که خود به صورت مانع توسعه اقتصادی عمل می کند. اصل ۴۴ قانون اساسی قبل از تغییر، یکی از موانع بزرگ پیشرفت بخش خصوصی در ایران بود و عملاً حیطه عمل بخش خصوصی را محدود کرده بود. به موازات، این اصل حیطه عمل شرکت های فراملیتی را در ورود به حوزه های بانکداری، بیمه، صنایع مادر، صنایع سنگین و غیره با محدودیت روبه رو کرده بود. اما با ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ توسط مقام معظم رهبری، حوزه عمل بخش خصوصی به صورت بالقوه باز شده است، هرچند متأسفانه در یکی دو سال اخیر شاهدیم که سیاست های مالی و پولی دولت برخلاف جهت سیاست های اجرایی اصل ۴۴ بوده و حتی عرصه فعالیت را برای بخش خصوصی تنگ تر کرده است. به اعتقاد وی در آمیختن خصوصی سازی به سبک بند "ج" اصل ۴۴ با توزیع سهام عدالت نه بخش خصوصی را توانمند خواهد کرد و نه عدالت اجتماعی را به ارمغان خواهد آورد.

دکتر زنون در پایان تأکید کرد: تفسیری که ما از سیاست های اصل ۴۴ ارائه کرده ایم، با لایحه ای که دولت برای اجرای این سیاست ها تدوین و اخیراً تقدیم مجلس کرده، متفاوت است و لذا راه به جایی نخواهد برد، به طوری که بخش خصوصی داخلی همچنان با محدودیت های بسیاری جهت سرمایه گذاری مواجه است، چه برسد به بخش خصوصی خارجی که قطعاً با مشکلات بیشتری مواجه خواهد شد. لذا جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران، بدون تغییر قوانین و سیاست گذاری ها، همچنان اندک و ناچیز خواهد بود. ■